

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 15^{ης} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1951

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΙΔΑΚΗ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Τὸν πρόεδρον κ. *Γεώργιον Μαριδάκην* ἀπουσιάζοντα εἰς τὴν ἀλλοδαπήν ἀντικατέστησεν ὁ ἀντιπρόεδρος κ. *Ἐμμανουήλ Ἐμμανουήλ*.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

Ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱατροῦ *Δημητρίου Στ. Σταματιάδου* (1810 — 1889) ἠνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Σπυρ. Δοντᾶ.

Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ παραδώσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν αὐτόγραφον βιογραφικὸν σημεῖωμα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱατροῦ *Δημητρίου Στ. Σταματιάδου* (1810—1889), *Σαμίου* τὴν καταγωγὴν καὶ πατρὸς τῆς εὐεργέτιδος τῆς Ἀκαδημίας Οὐρανίας Κωνσταντινίδου.

Τὸ αὐτόγραφον ἐδωρήθη ὑπὸ ἀπογόνου του εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἀκαδημίας. Τοῦτο φέρων τὴν ἐπιγραφὴν «*Κυριώτεροι ἀναμνήσεις περὶ τοῦ βιωτικοῦ μου σταδίου καὶ τῆς οἰκογενείας*», ἀποτελεῖται ἐξ 9 φύλλον ἑκαστοῦ κοινῶ χάρτου 16 × 20 καὶ εἶναι πλείστου ἐνδιαφέροντος, τόσον διὰ τὰς αὐτοβιογραφικὰς σημειώσεις διακεκριμένου Ἑλλήνου ἐπιστήμονος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅσον καὶ διὰ τὰς παρεχομένας πληροφορίας περὶ γεγονότων καὶ ἱστορικῶν προσώπων τῶν χρόνων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Ἄλλ' ὅπως ἔξαιρετικὸν διαφέρων δι' ὃ κυρίως γίνεται ἡ σημερινὴ ἀνακοίνωσις ἔχει ἡ λεπτομερὴς καὶ ζωηρὰ περιγραφὴ σοβαρᾶς ἐγχειρήσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ὁ *Σταματιάδης* εἰς ἡλικίαν 8 ἐτῶν ὑπὸ δύο πρακτικῶν περιουσιολόγων ἱατροχειρουργῶν, οἵτινες ἄνευ νουθεσίας καὶ ἀντισηψίας, ἀγνώστων ἄλλως τε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐξετέλεσαν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτυχῶς *περινεϊκὴν κυστοτομίαν* διὰ

μεθόδου ιπποκρατικής, ὅπως τὴν χαρακτηρίζει ἐν τῷ χειρογράφῳ του, ἀφαιρέσαντες ἐκ τῆς οὐροδόχου κύστεως δύο εὐμεγέθεις λίθους.

Σημειώτεον ὅτι οἱ δύο οὗτοι ἰατροχειρουργοί, πατὴρ καὶ υἱός, κατήγοντο ἐξ Ἰωαννίνων, πατρίδος τῶν περιφημοτέρων πρακτικῶν ἰατρῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, οἵτινες, πλὴν τῶν θεραπευτικῶν συμβουλῶν καὶ τῶν ἐκτελουμένων ὑπ' αὐτῶν ἐγχειρήσεων, παρείχον εἰς τοὺς πελάτας των καὶ τὰ φάρμακα, ἀποτελούμενα συνήθως ἀπὸ ἀποκρύφους φυτικὰς οὐσίας, ἀπλᾶς ἢ ὑπὸ μορφὴν διαφόρων σκευασμάτων, τὰ ὁποῖα ἐφύλαττον ἐντὸς *κόμβων* μεγάλου μαντηλίου. Ἐκ τούτου, προφανῶς οἱ Ἰωαννῖται πρακτικοὶ ἰατροὶ ὠνομάσθησαν *κομπογιαννῖται* ἕκτοτε δὲ μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποκαλοῦνται ὄχι μόνον οἱ πρακτικοὶ ἰατροχειρουργοί, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀγύρται καὶ οἱ ἀνεπιστήμονες.

Τὸ χειρόγραφον τοῦ Σταματιάδου ἔχει ὡς ἐξῆς κατ' ἀκριβῆ ἀντιγραφὴν:

**Κυριώτεραι ἀναμνήσεις περὶ τοῦ βιωτικοῦ μου σταδίου
καὶ τῆς οἰκογενείας.**

Ἐν ἔτει 1810, Μαρτίου 17η, ἡμέρα Πέμπτη τῆς ἐβδομάδος, ἐγεννήθην εἰς Ἄνω Βαθύ, χωμόπολιν τῆς νήσου Σάμου, ὑπὸ γονέων εὐσεβῶν Σταματίου καὶ Μαρίας. Ἐξ ἐτῶν ἡλικίας περίπου γενόμενος ἔπαθον λιθίαισιν τῆς κύστεως. Ἐντὸς δύο ἐτῶν ηὔξησαν τόσον οἱ πόνοι εἰς τὴν διούρησιν ἐκάστοτε, ὥστε ἡ ζωὴ κατήντησεν ἀνυπόφορος εἰς ἐμὲ αὐτὸν καὶ ὀχληροτάτη εἰς τοὺς περὶ ἐμέ. Δι' ὃ προσεκάλεσαν οἱ γονεῖς μου ἐξ Ἐφέσου, πατέρα καὶ υἱόν, δύο πρακτικούς ἐκ τῶν περιουσιῶν ἰατροχειρουργῶν Ἰωαννιτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, Πανατζήδας ὀνομαζομένους, ὅπως μὲ θεραπεύσουν. Ἐξετάσαντές με οὗτοι ἀπεφάνθησαν ὅτι εἶχον λίθον εἰς τὴν κύστιν καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ μὲ θεραπεύσωσι διὰ τῆς κυστοτομίας, ἂν προηγουμένως ὁ πατήρ μου συγκατετίθετο νὰ τοὺς ἐξασφαλίσῃ ἐγγράφως διὰ συμβολαίου ὅτι θὰ ἦσαν ἀκαταδίωκτοι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ ἐγχείρησις ἤθελεν ἀποβῆθαι θανατηφόρος. Ἐπὶ τοιαύτῃ συνθήκῃ γενομένου τοῦ ἐγγράφου προῶτον, καθ' ὅλους τοὺς τύπους, τότε ἐγένετο ἡ ἐγχείρησις.

Τὰ χειρουργικὰ ἐργαλεῖα τῶν ἦσαν ὀλίγα, καὶ ἡ μέθοδος τῆς ἐγχειρήσεως Ἰπποκρατική. Ἡ σιμήλη των ὁμοίαζε κοινὸν ξυράφιον, ἐκτὸς δὲ ταύτης, μετὰ τὴν ἐντομὴν τοῦ περιέου, πρὸς ἐξαγωγὴν τῆς λίθου ἀπὸ τῆς κύστιν, μετεχειρίζοντο ἕτερον ἐργαλεῖον ἔχον λαβίδα εἰς τὸ ἐν ἄκρον καὶ ἀγκύλην, ἀρπάγην εἰς τὸ ἄλλο. Καίτοι ὀκταετῆς τὴν ἡλικίαν, ὅτε ὑπέστην ταύτην τὴν ἐγχείρησιν, ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς. Ὅτι δηλ. τὴν προτεροαίαν μ' ἐπότισαν καθαρτικόν τι ποτόν καὶ μοι ἐπέβαλον νηστείαν. Πρὸ δὲ τῆς ἐγχειρήσεως ὀλίγας ὥρας παρηγγέλθην νὰ κρατήσω τὸ οὖρον διὰ νὰ εὐρίσκηται πλήρης ἡ

κύστις κατά την στιγμήν εκείνην. Ὅποτε μ' ἐκάθισαν ἐπὶ τῶν γονάτων ρωμάλιου ἀνδρός, ὅστις μ' ἐνηγκαλίσθη περιβαλὼν τὰ ἐπὶ τοῦ στήθους μου ὀκλάζοντα γόνατά μου διὰ τῶν βραχιόνων του, τὰ δὲ σκέλη μου ἐκράτουν ὅσον ἔνεστιν ἀνοικτὰ πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ χειρουργοῦ, ἐνῶ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἕτεροι βοηθοὶ μὲ στιβαρὰς χεῖρας ἐβάσταζον ἀκίνητον τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς βραχιονάς μου. Εἶτα εἰσαγαγὼν ὁ χειρουργὸς τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς δάκτυλον εἰς τὴν ἕδραν ἐπέεζεν ἐξ ὀπισθεν τὴν ἐν τῇ οὐροδόχῳ κύστει λίθον, ἐνῶ διὰ τοῦ γρόνθου τῆς δεξιᾶς ὠθῶν βιαίως τὸ ὑπογάστριόν μου ἐξηνάγκασεν ἀκουσίως μου τὸ ἐν τῇ κύστει ἀπὸ τινων ὠρῶν συρρεῦσαν οὖρον νὰ ἐκκενωθῇ ὀρμητικῶς κατὰ τοῦ στήθους του. Τῆς κύστεως οὕτω πως κενωθείσης, τότε ἐνέπηξε τὴν σμήλην του ἀριστερόθεν τῆς μεσαίας γραμμῆς, παραπλαγίως τοῦ περινεύου, ὠθήσας αὐτήν, ἕως οὗ προσέκρουσεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ λιχανοῦ πιεζομένην λίθον, κατὰ τοῦ περινεύου, εἶτα χαμηλώσας τὴν κοπιτερὰν ἀκμὴν τῆς σμήλης, καὶ ἀποσύρων αὐτὴν ἐξωτερικῶς πρὸς τὰ κάτω ἐμήκυνε τὴν τομὴν κατὰ τρεῖς περίπου δακτύλους. Ἐπομένως λαβὼν ἀνὰ χεῖρας τὴν ἀγκυλωτὴν ἀρπάγην, ἣς ἐμνήσθην, ἐξήγαγε λίθον, ἔχουσαν μέγεθος καρδίου, καὶ νομίσας ὅτι δὲν ἔμεινεν ἄλλο τι πλέον ἐντὸς τῆς κύστεως διέταξε νὰ μ' ἀφήσωσιν ἐλεύθερον νὰ βαδίσω πρὸς τὴν κλίνην μου, ἀλλὰ μόλις διεσκέλισα τρία βήματα ἔπεσεν ἄλλη μία λίθος τοῦ αὐτοῦ μεγέθους καὶ σχήματος ἀπὸ τὸ εἰσέτι αἰμάσσον τραῦμα. Ὅτε κατεκλίνθη ἐπὶ τῆς στρωμνῆς ὁ χειρουργὸς ἐπέθηκεν εἰς τὴν πληγὴν τὸ ἀσπαιῖρον πτώμα ἡμισχίστου ὄρνιθίου, καλῶς ραντισμένον μὲ βαλσαμῶδες βάμμα τοῦ Δωρονίκου¹, ἀφοῦ προηγουμένως ἀφήρσε τὰ ἐντόσθια τοῦ πτηνοῦ. Τὸ κατάπλασμα τοῦτο ἀφέθη ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας δεδεμένον ἐπὶ τοῦ τραύματος, καθ' ὃν καιρὸν τὰ οὔρα, ἀντὶ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ ἔρρεον διὰ τοῦ τραύματος, καὶ μοὶ ἐπροξένουν δριμυτάτους πόνους. Ἀκολούθως ὁ ἐπίδεσμος ἐγίνετο διὰ κηραλοιφῆς μόνον καὶ ἐντὸς μιᾶς ἐβδομάδος ἰάθη ὀλοσχερῶς ἡ τομὴ. Τὰ δὲ οὔρα ἐξήρχοντο διὰ πρώτην φορὰν ὕστερον ἀπὸ δύο ἔτη, κρουνηδόν, ἄνευ ἄλγους, διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ.

Ἡ τόσῳ σύντομος ὄσῳ καὶ ἐντελής θεραπεία μου ἀπὸ μακροχρονίου βασάνου παρεκίνησε πάντας τοὺς ἐν τῇ πατρίδι μου τότε ὁμοιοπαθεῖς νὰ καταφύγωσιν εἰς τοὺς Πανατζῆδες, ἐγὼ δέ, ὡς πρωτομάρτυρος, εἶχον τὸ προνόμιον νὰ παρευρεθῶ πολλάκις εἰς τὰς ἐγχειρήσεις των, ἵνα ἐνθαρρύνωνται οἱ χειρουργοί-

¹ Tinctura Doronicum ἢ arnicae, Βάμμα Δωρονίκου ἢ ἀρνίχης, ἐν τῇ Θεραπευτικῇ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Κατ' Ἐφεντούλην εἰς ἐξωτερικὰ ἐπιθέματα πρὸς φλεγμονάς, καύματα καὶ μώλωπας.

μενοι. Εἶναι ἀληθές ὅτι διὰ τῆς ἀπλῆς ταύτης χειρουργικῆς μεθόδου των ἐκάστοτε, ἄνευ καθητήρων καὶ τῶν λοιπῶν βοηθητικῶν ἐργαλείων ἐν χρήσει νῦν διὰ τὴν κυστοτομίαν, ἐκεῖνοι ἐπετύγχανον ἀείποτε.

Ἐκτὸς τοῦ τυχαίου τούτου νοσήματος διεβίωσα μέχρι τῆς σήμερον ὑγιῆς καθ' ὅτι ἐπροικίσθην μὲ εὐρωστον ὄργανισμόν φυσικῶς ὑπὸ ὑγιῶν γονέων καὶ ἔζησα νηφαλίως ἄνευ νεανικῶν καταχρήσεων οὐδ' ἐπικτήτων νοσημάτων, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ μου μόνον, ὡς βοηθὸς ἰατρὸς ἐσωτερικὸς (interne) ἐν τῷ Δημοτικῷ νοσοκομείῳ τῆς Νέας Ὑόρκης (Bellevue) τῷ 1836, σπουδαστὴς ἔτι ὢν τῆς ἰατρικῆς, προσεβλήθην ὑπὸ τύφου καὶ διέτρεξα μέγαν κίνδυνον, ἀποκτήσας αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἐν τῷ καταστήματι νοσηλευμένους τυφικοὺς ἄνω τῶν τριακοσίων. Καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1870 ἔπαθον πλευροπνευμονίαν, ὥστε ἡ κατάστασις μου ἐπὶ δύο περιήπου μῆνας ἦτον ἀμφίροπος, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπερίσχυεν ἡ καλή μου κρᾶσις, χάρις εἰς τὴν περιποίησιν συναδέλφων, καὶ τὴν οἰκιακὴν περίθαλψιν. Πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων περιήπου ἐτῶν, ὑπερβὰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἔτους, ἐπῆλθε μοι βαθμηδὸν βαρηκοΐα, ἔνεκα χρονίου κατάρρου τοῦ φάρυγγος καὶ περὶ τὰς σάλπιγγας τοῦ Εὐσταχίου, συνοδευομένη ὑπὸ ἐνοχλητικῶν βόμβων τῶν ὠτων. Ἐφρόντισα νὰ συμβουλευθῶ τοὺς εἰδικοὺς τῆς ἡμετέρας πόλεως ἰατρούς, οἵτινες μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς, ὅπως ἀποσοβήσωσιν τὴν κώφωσίν μου, ἀπέτυχον. Ὄθεν ἀπεφάσισα κατὰ Μάιον τοῦ 1882 ἔτους νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην, ἵνα συμβουλευθῶ τοὺς κορυφαίους τῶν ὀτοϊατρῶν, διὰ νὰ μὴν μὲ τύπτῃ ἡ συνείδησις ὅτι παρέβλεψα τὰ βοηθήματα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ἐπὶ ἑλαττώματος σπουδαίου δι' ἰατρόν, ἔχοντα ἀνάγκην, ὅσον ἔνεστιν, εὐαισθητῶν ἀκουστικῶν ὀργάνων, πρὸς διάγνωσιν στηθικῶν νοσημάτων, καὶ διὰ νὰ ἀκούῃ εὐχερῶς ἐμπιστευτικὰς ἐξομολογήσεις ἀρρώστων, οἵτινες δὲν εὐαρεστοῦνται ν' ἀπαγγέλλωσι μεγαλοφώνως τὰ ἀπόκρυφα πάθη των. Ἀλλ' οὔτε τῶν Παρισίων καὶ τῆς Βιέννης οἱ ἰατροὶ δὲν ἴσχυσαν ἀτυχῶς νὰ μὲ ἀνακουφίσωσι, πεισθέντες ὅτι ἔνεκα τῆς ἡλικίας οἰαδήποτε θεραπευτικὰ μέσα εἰσὶν ἀναφελῆ. Ἀλλ' ὅμως οὐτ' ἐγὼ δὲν δυσφορῶ δι' αὐτό, οὔτε παραξενεύομαι, συναισθανόμενος ὅτι ἀποτίνω ἀναλγήτως ἕνα φόρον τοῦ γήρατος, ἐνῶ ἄλλοι ὁμίληκές μου ὑφίστανται δεινότερα κακά. Καίτοι δὲ στερούμενος τῆς ἡδονῆς τοῦ συμμερίζεσθαι εὐχερῶς ὡς πρὶν τῆς συνομιλίας δύο ἢ καὶ περισσοτέρων ἀτόμων διαλεγομένων εἰς τόνους φωνῆς συνήθως διὰ ὑγιῆ ὄτα, παρηγοροῦμαι τοῦλάχιστον ὅτι ἀκούω καὶ καλῶς συνεννοοῦμαι μετὰ τοῦ ἐνὸς ἐνώπιόν μου λαλοῦντος, ἢ καὶ μεθ' ἄλλων διαφόρων, ὅταν εὐαρεστώνται νὰ ὑψώσωσιν ὀπωσοῦν τὸν τόνον τῆς φωνῆς των. Τελευταίως ὅμως, ἴσως ἐπειδὴ ἐβελτιώθη ἡ γενικὴ ὑγεία τοῦ σώματός μου καὶ διὰ τῆς χρήσεως μικροφώνου ἀκουστικοῦ ὄργανου, νέας ἐφευρέσεως ἐνὸς Ἀμερικανοῦ, αἰσθάνομαι

σπουδαίαν βελτίωσιν εἰς τὴν ἀκοήν, ὅπερ καὶ ἄλλοι συλλαλοῦντες συνήθως μετ' ἐμοῦ ἐπαρατήρησαν.

Τοῦ δὲ διανοητικοῦ καὶ ἠθικοῦ βιωτικοῦ μου σταδίου ἡ ἐξιστόρησις εἶναι ὧς ἐξῆς :

Ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας οἱ γονεῖς μου, καὶ ἰδίως ἡ μήτηρ μου ἐνέπνευσαν κλίσιν καὶ προσέφερον τὰς εὐκολίας διὰ τὰ γράμματα. Δεκαπενταετῆς τὴν ἡλικίαν ἀνεγίνωσκον καὶ ἐνόουν τοὺς Ἑλληνας κλασικοὺς συγγραφεῖς. Πεντάκις διῆλθον τὰ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ ἐκδοθέντα Αἰθιοπικὰ τοῦ Ἡλιοδώρου, ἀνακαλύπτων ἐκάστοτε νέας χάριτας τῆς γλώσσης, τῆς φράσεως, καὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ ἀμιμήτου ἐκείνου μυθιστορήματος. Ἐπίσης μ' ἔτερεπεν ἡ ἀνάγνωσις τῶν παραλλήλων βίων τοῦ Πλουτάρχου, βοηθούμενον εἰς πολλὰ ἐκ τῶν σοφῶν σημειώσεων καὶ προλεγομένων τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ. Μέχρι τοῦ 1825 ἔτους ἐδιδάχθη ἐν Σάμῳ τὴν ἑλληνικὴν, ὀλίγα μαθηματικά, ἀριθμητικὴν δὴλον ὅτι, Ἄλγεβραν καὶ Γεωμετρίαν τοῦ Κούμα, ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Ἰγνατίου, διδασκάλου ἐν τῷ λιμένι Βαθῆος, ἦτοι ἐν Κάτῳ Βαθεῖ. Ἀπὸ τοῦ 1826 ἐπὶ δύο ἔτη διέτριβον εἰς Σῦρον παρὰ τῷ ἐκεῖσε ἐμπορευομένῳ πρωτοτόκῳ ἀδελφῷ μου Ἰωάννῃ, καὶ ἐσπούδαζον πλησίον τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, τοῦ Λεξικογράφου, πρόσφυγος κἀκείνου Θεσσαλομαγνησίας, διότι ἔσχεν ἐνεργὸν μέρος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐπανάστασει πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἰδιαίτης πατρίδος του. Παρ' αὐτῷ ὠφελήθη ἰδίως ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πολυτίμων λειψάνων τῆς ἄλλοτε λαμπρᾶς βιβλιοθήκης του σχετικῶς πρὸς τὴν σπάνιν βιβλίων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1827 ἔτους μοὶ ἐγένετο ἐν Σύρῳ ἡ πρότασις, ἂν θέλω δι' ἐξόδων μου νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, ἔνθα φιλέλλην τις κύριος, ἀναδέχεται τὴν δαπάνην τῆς διατηρήσεώς μου ἐν Γυμνασίῳ ἐπὶ τετραετίαν, ὁ κ. Κάρολος Σίγουρνου ἐν Hartford, πρωτεύουσῃ τοῦ Κράτους Κοννέκτικουτ. Ὁ δὲ προτείνας μοι ταῦτα κ. Woodroff, σεβάσμιος ἀνὴρ, εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἵνα διανείμῃ ἐνδύματα καὶ τρόφιμα, σιελλόμενα ὑπὸ φιλινθρώπων Ἀμερικανῶν εἰς χιλιάδας πειναλέων καὶ γυμνητευσῶν οἰκογενειῶν προσφύγων ἀπὸ Πελοπόννησον εἰς Στερεὰν Ἑλλάδα, εἰς Αἴγινα καὶ ἄλλας νήσους. Βασισόμενος εἰς τοὺς λόγους τοῦ πρεσβύτου ἐκείνου, καὶ περιπλέον εἰς τὰς εὐνοϊκὰς παραστάσεις τοῦ πρὸ καιροῦ γνωστοῦ μοι Γερμανοῦ ἱεραποστόλου ἐν Σύρῳ κ. Κόρκ, ἔπεισα τοὺς ἀδελφούς μου νὰ μ' ἐφοδιάσωσι τὰ πρὸς τὸ ταξειδίον μου χρήματα, ἔφερον δὲ μετ' ἐμοῦ συστατικὰς ἐπιστολάς καὶ μεταβὰς εἰς Σμύρνην ἐπέβην εἰς Ἀμερικανικὸν ἱστιοφόρον πλοῖον καὶ ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν περὶ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου, ἀφίχθη ἐν τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου 1828 εἰς Βόστον τῆς Ἀμερικῆς, πρωτεύουσας τοῦ Κράτους Massachusetts, κἀκεῖθεν μετέβην εἰς Hart-

ford, ἔνθα διέμεινα ἐπὶ τετραετίαν ξενιζόμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Σίγουρνεϋ, καὶ φοιτῶν τακτικῶς εἰς τὸ πλησίον ἐκεῖ ἰδρυμένον Γυμνάσιον Washington ἀκολούθως δὲ Trinity μετονομασθέν. Διανύσας δὲ τὸ στάδιον τῶν φιλολογικῶν σπουδῶν καὶ λαβὼν πτυχίον δοκίμου, ἦτοι προλύτου, μετέβην ἀκολούθως εἰς γειτνιαζουσαν τινὰ κωμόπολιν, κατὰ συμβουλήν τῶν φίλων μου, Cheshire καλουμένην, καὶ ἐδίδασκον εἰς τὸ ἐν αὐτῇ Γυμνάσιον τὴν Ἑλληνικὴν ἐπὶ ἓν ἔτος. Κατὰ τὸ 1833 ἀπῆλθον εἰς Νέαν Ὑόρκ, καὶ παρέδιδον ἐπὶ τρεῖς περίπου ὥρας καθ' ἑκάστην μαθήματα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατὰ τὴν προφορὰν τῶν ζώντων Ἑλλήνων καὶ οὐχὶ ὡς βαρβαρίζοντες ξένοι καθηγηταί, ἐλάμβανον ἄνω τῶν 200 ταλλήρων κατὰ μῆνα εἰς ἀμοιβήν, ὥστε δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου ἐπήρουν ν' ἀποκτήσω τὰ δίδακτρα τῶν καθηγητῶν τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς (College of Physicians and Surgeons), ἔνθα ἐσπούδαζον ταύτην τὴν ἐπιστήμην, καθ' ἣς ὥρας δὲν ἐνησυχολούμην εἰς παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ δι' ἀγορὰν βιβλίων ἰατρικῶν καὶ πτωμάτων διὰ τὴν ἀνατομίαν καὶ διὰ πάσας τὰς προσωπικὰς μου ἀναγκαίας δαπάνας. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ἵνα ἀκροῶμαι τακτικῶς καθ' ἑκάστην μαθήματα ἰατρικῆς, κρατῶ σημειώσεις, μελετῶ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀφοσιῶ ὥρας τινάς, ὡς προεῖρηται, εἰς παραδόσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς πορισμὸν τῶν ἐξόδων μου, ὄφελον ν' ἀσχολῶμαι τακτικῶς καὶ ἐνδελεχῶς ὑποχωρῶν μόνον εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου. Ὡστε διασκεδάσεις θεατρικαὶ καὶ ἄλλα παντοειδῆ τερπνὰ νυκτερινὰ καὶ τῆς ἡμέρας θεάματα, ἅτινα ἀπελάμβανον οἱ περὶ ἐμὲ νέοι σπουδασταὶ πρὸς ἀναψυχὴν, δι' ἐμὲ ἦσαν ἀπηγορευμένοι καρποί. Καθ' ὅτι ἐσκεπτόμην ὅτι θὰ ἐκινδύνεον νὰ παρεκκλίνω τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ τοῦ μακρονοῦ ταξειδίου μου εἰς τὸν Νέον Κόσμον, ἄν, ἄνευ πόρου τινὸς αὐτοσυντηρήσεως ἀλλαχόθεν, ἐξοδεύω πολύτιμον καιρὸν καὶ χρήματα ἀναγκαιοῦντα διὰ τὴν σπουδὴν καὶ ἐπάνοδόν μου εἰς τὴν Ἀνατολήν. Δι' ὅ, ὅτε ἀνεχώρησα ἀπὸ Νέαν Ὑόρκ, μετὰ τὰς δαπάνας τῆς συντηρήσεως καὶ ἰατρικῶν σπουδῶν μου ἐπὶ ἑξαετίαν, καὶ ἀφοῦ ἐπλήρωσα τὸν ναῦλον καὶ λοιπά μου ἔξοδα, ἔφερον μετ' ἐμοῦ συναλλαγματικὴν ἐπὶ τῶν Παρισίων ἄνω τῶν χιλίων ταλλήρων, ποσὸν ἐπαρκέσαν μοι ἕως ὅτου ἀπεκατέστην ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἤρχιζον νὰ σχηματίζω τακτικὴν βιοποριστικὴν πελατείαν. Πρὶν διεκπερατώσω τὰς ἰατρικὰς μου σπουδὰς καὶ λάβω τὸ δίπλωμά μου ἐκατόρθωσα νὰ εἰσαχθῶ ὡς βοηθὸς (intern) ἐν τῷ μεγάλῳ Δημοτικῷ νοσοκομείῳ τῆς πόλεως Νέας Ὑόρκ (Belle Vue) πρὸς κλινικὴν γύμνασιν ἐν τῇ Ἰατρικῇ. Αὐτόθι διέμεινα ἐν ἡμισυ ἔτος περίπου, ὅπου καὶ ἐπαθον τύφον, ὡς προεῖπον. Ἐκτὸς τῶν ἰθαγενῶν ἀρρώστων, εἶχομεν ἀείποτε 200 ἢ 300 προερχομένους ἐξ Εὐρώπης. Ἐν ἔτει 1838, δηλ. δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἐν Ἀμερικῇ ἀφίξίν μου, ἔλαβον τὸ πτυχίον Διδάκτορος τῆς Ἰατρικῆς καὶ ἐγγραφεὶς ἐγκαίρως πολίτης

τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατείας, ἐφωδιάσθην μὲ ἀμερικανικὸν διαβατήριον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκεῖθεν. Κατὰ Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους τυχὼν κατὰ συγκυρίαν τοῦ πρώτου διαπλεύσαντος τὸν Ἀτλαντικὸν ἀτμοπλοίου (Cliddok) ἐπιστρέφοντας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐπέβην αὐτοῦ, καὶ ἐντὸς δεκαεπτὰ ἡμερῶν ἀφίχθημεν εἰς Φαλμουθ τῆς Ἀγγλίας λιμένα, τὴν δὲ ἐπαύριον διὰ τοῦ ποταμοῦ Ταμέσεως εἰς Λονδῖνον. Αὐτόθι διέμεινα περὶ τὰς δύο ἐβδομάδας ἐπισκεπτόμενος τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα τῆς πόλεως ταύτης. Εἶτα διαβάς τὸν πορθμὸν ἀπῆλθον διὰ τοῦ Calais εἰς Παρισίους, ἐπὶ ταχυδρομικῆς ἀμάξης, καὶ διέμεινα περὶ τὰς τρεῖς ἐβδομάδας ἐπισκεπτόμενος τ' ἀξιολογώτερα ἀντικείμενα τῆς Γαλλικῆς πρωτευούσης. Ἀκολουθῶν δι' ἀμάξης πάλιν ταχυδρομικῆς, μετὰ τριήμερον σύντονον πορείαν κατέβην εἰς Μασσαλίαν καθ' ὅτι δὲν ὑπῆρχον τότε αἱ ἀτμοκίνητοι ἐπὶ σιδηροδρόμων, ὡς τὰς εὔρον τὸ 1882, διανύουσαι τὸ μεταξὺ διάστημα ἐντὸς μιᾶς νυκτός. Ἐκ Μασσαλίας διὰ πλοίου ἱστιοφόρου Ἑλληνικοῦ ἦλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπισκεφθεὶς πρῶτον τὴν μητέρα μου ἐν Σάμφ.

Ἀπὸ τὸ 1838, λοιπόν, ἐγκατεστάθην εἰς Κωνσταντινούπολιν μετερχόμενος τὸ τοῦ ἱατροῦ ἐπάγγελμα. Ἐν ἔτει 1844 ἐνυμφεύθην τὴν Κλεοπάτραν θυγατέρα τοῦ Θεοδώρου Βουρουκλᾶ καὶ Ἰερώνυμης συζύγου του, Χίων, καὶ τῷ 1846 ἐδημοσίευσα Ἑλληνιστὶ τὴν Φιλοσοφίαν τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας.

Ἐκ τῶν πέντε τέκνων, ἅτινα ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο εἰς τὸ συνοικέσιον ἡμῶν, ἡ πρωτότοκος Μαριγῶ ὑπανδρεύθη τὸν κ. Ζαμφίρ Πετρέσκου ἀπὸ Καλαράσιον, παραδουνάβιον τῆς Ρουμανίας τῇ 7/19 Ἀπριλίου 1868, καὶ ἔκτοτε συνέζησαν ἐν Βλαχίᾳ, ὄντες ἄτεκνοι. Ἡ Εὐανθία συνεζεύχθη τὸν κ. Νικόλαον Φωτιάδην 17/29 Ἰουλίου 1873 καὶ ἀπέκτησαν ἄχρι τοῦδε ἑπτὰ τέκνα: Δημήτριον, Αἰκατερίνην, Ἑλένην, Στέφανον, Ἀλέξανδρον, Κωνσταντῖνον καὶ Κλεοπάτραν.

Ἡ Οὐρανία ὑπανδρεύθη τῇ 19/1 Μαΐου 1879 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Αἰγύπτου τὸν κ. Ἀλέξανδρον Κωνσταντινίδην ἀπὸ Θεσσαλονίκης καταγόμενον, καὶ ἐγέννησε 15/27 Μαρτίου 1880 τὸν Μενέλαον ὀνομασθέντα υἱόν. Ἡ δὲ Ἰουλία ἐν ἔτει 1888 24 Ἰανουαρίου ὑπανδρεύθη μετὰ τοῦ κ. Νικολάου Φ. Γεωργιάδου ἀπὸ Θειταλομαγνησίας καταγομένου, καὶ τῇ 29 Μαρτίου 1889 ἐγέννησε τὸν πρωτότοκον υἱόν της Φίλιππον. Ὁ μονογενὴς καὶ δευτερότοκος υἱὸς ἐκ τῶν τεσσάρων μνησθεισῶν θυγατέρων μου Θεόδωρος μετέρχεται τὸ ἐμπόριον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Αἰγύπτου. Ἡ προσφιλεὶς σύντροφός μου ἐπὶ 44 ἔτη πολὺκλαυστος καὶ ἀείμνηστος Κλεοπάτρα ἀπεβίωσε τῇ 8/20 Νοεμβρίου 1888 καὶ ἐτάφη εἰς τὸ ἐν Σισλῇ Νεκροταφεῖον τῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος ἐν τάφῳ ὑπ' ἀριθ. 12919 τοῦ ἐβδόμου Τμήματος, ὃν ἐνοικίασα διὰ τριάκοντα (30) ἔτη προπληρώσας Λ. Ὀθωμανικὰς 15.80/100. Ἡ κηδεία καὶ ἐνταφιασμὸς ἐγένετο τῇ 9/21 Νοεμβρίου ἡμέρα

Τετάρτη τῆς ἐβδομάδος. Γαῖαν ἔχοι ἐλαφράν :

Γενάρης τῆς οἰκογενείας Σταματιάδων ἦν ὁ Χατζῆ Κωνσταντῆς Δήμος· ἀφίκετο πρὸ διακοσίων περίπου ἔτων εἰς τὴν νῆσον Σάμον, ἔνθα ἀγόρασεν ἱκανὴν ἔκτασιν γαιῶν εἰς Μεσόκαμπον καὶ τὰς ὑπερκειμένας αὐτῷ πλευρὰς τῶν βουνῶν, οὔσας πλήρεις ἐλαιοδένδρων ἐν ἀγρία καταστάσει. Διεβίωσε καλλιερῶν καὶ ἐπιτηρῶν τὰ αὐτόθι κτήματά του. Ἐπίσης καὶ ὁ πάππος μου Χατζῆ Μανώλης Δήμου, ὡς καὶ ὁ πατήρ μου, υἱὸς αὐτοῦ Σταμάτης ἢ Διακοσταμάτης ἐπονομασθεῖς, διότι ἦτο ἀτόχος γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως γραμμμάτων καὶ ἔψαλλεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ὁ πρωτότοκος τῶν τεσσάρων αὐτοῦ υἱῶν, ἀδελφός μου Ἰωάννης, ἔπειτα ἠγόρασε τὴν ἀπέναντι τῆς Σάμου κειμένην ἀρχαίαν Μυκάλην, ἣν συνώκισε μὲ οἰκογενείας τινὰς γεωργῶν Σαμίων διὰ νὰ καλλιερῶσι τὰς χώρας. Ὁ δὲ Δευτερότοκος Νικόλαος, γαιοκτήμων ἐπίσης, διεβίωσεν ἐν Σάμῳ.

Κωνσταντῖνος ὁ τριτογενὴς ἐσπούδασεν ἐν Ἰταλίᾳ τὴν νομικὴν καὶ διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη Καθηγητῆς τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὰ Γυμνάσια τῆς Ἑλλάδος. Εἶχεν οὗτος σύνταξιν Ἀγωνιστοῦ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑθνους ἀγῶνος κατὰ τὰ 1821 καὶ ἐξῆς ἔτη· ἀπεβίωσε δὲ ἐν Σύρῳ τῇ 16/28 Μαρτίου 1888, ὥστε ὁ γράφων τάδε Δημήτριος, ὁ νεώτερος τῶν ἀδελφῶν Σταματιάδων εἶναι ὁ τελευταῖος ἐπιζῶν ἐκ τῶν ἀνιόντων συγγενῶν τῆς οἰκογενείας.

«Ἐπὶ δὲ κάμοι Κῆρες ἐφιστῶσι θανάτιο»

ἐντέλλομαι πανύστατον χάριν παρὰ τῶν προσφιλῶν μοι τέκνων, ἵν' ἀντὶ πένθους καὶ κηδείας πολυτελοῦς χαράξωσιν ἐπὶ λιτῆς πλακῆς ἐπιταφίου τάδε :

*Ἐπιτύμβιον πλάκα τήνδε Ἱερὰν
εἰς Μνήμην
Δημητρίου Σταματιάδου Ἱατροῦ
ἀπ' Ἀνω Βαθέος τῆς νήσου Σάμου ὀρμωμένου
καὶ
Κλεοπάτρας συζύγου αὐτοῦ, Χίας
Πεντὰς εὐσεβοῦντων τέκνων
γονεῦσιν ἀποικομένοις ἐνέθηκεν
ἐν ἔτει Σωτηρείῳ μνηδὸς
(ἡμερομηνία ἔστω ἢ τοῦ τελευταίου ἀποβιώσαντος).
Ζωὴν τὴν μέλλουσαν προσδοκῶν
ἐκ Βαθέων ἐκέκραξά Σοι.
Μνήσθητι Σῶτερ τῶν ἰκειῶν,*

*Πίστεως ἄγκυρα γὰρ ἡμῖν
 Θεῖος ἦν λόγος ὁ μαρτυρῶν
 Ὅτι ζήσονται οἱ νεκροί, καὶ
 Ἐπὶ Κύριον πεποιθότες
 Ἐνδαιμονήσουσιν ἔσαί.*

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΠΡΟΣΕΔΡΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

ΙΑΤΡΙΚΗ.— Περὶ τῆς ὑγειονομικῆς προπαρασκευῆς καὶ ὀργανώσεως τῆς χώρας. Νέαι κατευθύνσεις, ὑπὸ Ἑμμ. Μανουσάκη*.

Εἰς ὅλους τοὺς πολεμικοὺς τομεῖς, ἀλλὰ περισσότερον εἰς τὸν ὑγειονομικὸν ἢ ἔλλειψις στρατηγικῶν προβλέψεων ἐπάγεται αἰφνιδιασμοὺς καὶ συμφορὰς.

Ὑπενθυμίζομεν τὰς ἐκατόμβας τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου λόγῳ τῶν κρουοπαγημάτων. Κατ' αὐτὸν φυσικοὶ καὶ ἀνθρώπινοι παράγοντες συνετέλεσαν τότε, ὥστε νὰ μὴ διασωθοῦν ὅσοι ἔπρεπε ἐκ τῶν βαρέως τραυματιῶν τῶν σπλάγχων, νὰ ἐπιδεινωθῇ ἡ θέσις τῶν λοιπῶν καὶ νὰ ἔχουν σήμερον πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μεγάλας ἀναπηρίας. Κάτι τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει εἰσέτι τονισθῆ ἑπαρκῶς, εἶναι ὅτι τὸ ἔπος τῆς βορείου Ἠπείρου δὲν ἐγράφη ἄνευ δεινῶν μαρτυριῶν καὶ συμφορῶν.

Τὰ αὐτὰ ἀτυχήματα ἐπανελήφθησαν καὶ κατὰ τὸν ἀντισυμμοριακὸν πόλεμον. Μέχρι τοῦ τρίτου ἔτους αὐτοῦ ἡ κατωτέρα θνησιμότης εἰς τὰ πολὺν βαρέα τραύματα ἦτο 15 %, καὶ ἡ ἀνωτέρα 47 %, ἐνῶ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας κατωρθώθη νὰ μειωθῇ αὕτη μεταξὺ 1 % καὶ 8 %.

Αἰφνιδιασμοὺς ἐν τῇ ὑγειονομικῇ στρατηγικῇ δὲν ὑπέστημεν μόνον ἡμεῖς.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἡ Ἑγεία τῶν Γάλλων, εὐρεθεῖσα πρὸ ἐνὸς τεραστίου μετώπου συνεχῶς ἐν κινήσει εὐρισκομένου, συνεχώρησεν ὅλον τὸν ὄγκον τῶν τραυματιῶν εἰς τὴν νότιον Γαλλίαν. Τοῦτο εἶχεν ὡς συνέπειαν βαρείας ἀπωλείας εἰς νεκροὺς, ἀναπήρους καὶ ἄλλους, παθόντας δυσιάτους διαπυήσεις. Κατὰ τὸν πόλεμον χαρακωμάτων ἀνέκυψαν ἄλλα δξύτατα καὶ ἐπικίνδυνα προβλήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρῶτιστον ἦτο ἡ ἀπειλὴ διαλύσεως τοῦ Γαλλικοῦ Στρατοῦ ὑπὸ ἐπιδημιῶν.

Ὁ Γαλλικὸς στρατὸς ἐσώθη τότε χάρις εἰς τὸ σχέδιον ἐμβολιασμῶν τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου ἡμῶν H. Vincent καὶ διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τοὺς

* M. MANOUSSAKIS : Plan de l'organisation sanitaire Nationale. Directives nouvelles.